

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

**Darba aizsardzības instrukcija Nr.15
darbam ar ķīmiskām vielām**

Lapa 2	Darba aizsardzības instrukcija Nr.15
Latgales industriālais tehnikums	darbam ar ķīmiskām vielām

1.VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS

1.1 Veikt darbus, kuros tiek izmantotas ķīmiskas vielas, atļauts personām:

- 1.1.1. ne jaunākām par 18 gadiem un kuras ir attiecīgi apmācītas veikt šādus darbus;
- 1.1.2. kuras ir instruētas darba drošībā un ugunsdrošībā;
- 1.1.3. kuru veselības stāvoklis ir pārbaudīts un atbilst veicamā darba prasībām;
- 1.1.4. kuras ir apmācītas pirmās palīdzības sniegšanā.
- 1.1.5. kuras pārzina drošības zīmju prasības.

1.2 Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori:

- 1.2.1. saskare ar ķīmiskām vielām, to izgarojumu ieelpošana;
- 1.2.2. mikroklimats(temperatūra, gaisa mitrums, piesārņotība,);
- 1.2.3. ugunsbīstamība, sprādziembīstamība;
- 1.2.4. nepareizs vai nepietiekošs apgaismojums.

1.3 Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi:

- 1.3.1. ventilācija(vispārējā un vietējā);
- 1.3.2. pietiekošs apgaismojums(vispārējais un vietējais);
- 1.3.3. aizsargcimdi, aizsargapģērbs, respirators/gāzmaska.

1.4 Prasības ugunsdrošībai/sprādziendrošībai:

- 1.4.1. aizliets smēķēt darba vietā, smēķēt tikai tam speciāli paredzētās un ierīkotās vietās;
- 1.4.2. aizliegts darba vietā un tās tiešā tuvumā rīkoties ar atklātu uguni;
- 1.4.3. aizliegts uzglabāt kopā ķīmiskas vielas, kuras savstarpēji reaģējot var aizdegties, vai veidot sprādziembīstamu gāzu maisījumu;
- 1.4.4. ja pastāv iespēja, ka izmantojamo vielu iztvaikojumi darba vides gaisā var radīt sprādziembīstamu gāzu koncentrāciju, tad:
 - aizliegts rīkoties ar atklātu uguni, smēķēt
 - izmantojamajiem rokas instrumentiem jābūt izgatavotiem no materiāla, kurš nerada dzirksteli;
 - ja nepieciešams izmantot elektroiekārtas, elektroinstrumentus, tad tiem jābūt sprādziendrošā izpildījumā un ar spriegumu ne lielāku par 42V.

1.6 Darba higiēnas prasības:

- 1.6.1. ievērot personas higiēnas prasības;
- 1.6.2. ēst tikai tam speciāli paredzētās vietās;
- 1.6.3. mazgāt rokas pirms ēšanas, pārtraukumos un darbu beidzot;
- 1.6.4. neturēt(neuzglabāt) darba vietā dzeramo ūdeni un pārtikas produktus.

2.DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS DARBU UZSĀKOT

- 2.1 Apskatīt un sagatavot darba vietu, novākt visu lieko, un vienmēr to turēt priekšzīmīgā kārtībā.
- 2.2 Pārbaudīt darba vietas iekārtas, plauktus un darbam nepieciešamo instrumentu esamību, novietot tos darbam parocīgā vietā un pārliicināties, vai tas nav bojāts.
- 2.3 Ieslēgt un pārliicināties par ventilācijas efektīvu darbību.
- 2.4 Uzvelciet individuālos aizsardzības līdzekļus.
- 2.5 Neuzsākt darbu ja ir slikta pašsajūta, ir bojāti darba rīki, individuālie aizsardzības līdzekļi, nedarbojas ventilācija, ir nepietiekošs apgaismojums darba vietā un ziņot par to darba devējam.

Lapa 3	Darba aizsardzības instrukcija Nr.15 darbam ar ķīmiskām vielām
Latgales industriālais tehnikums	

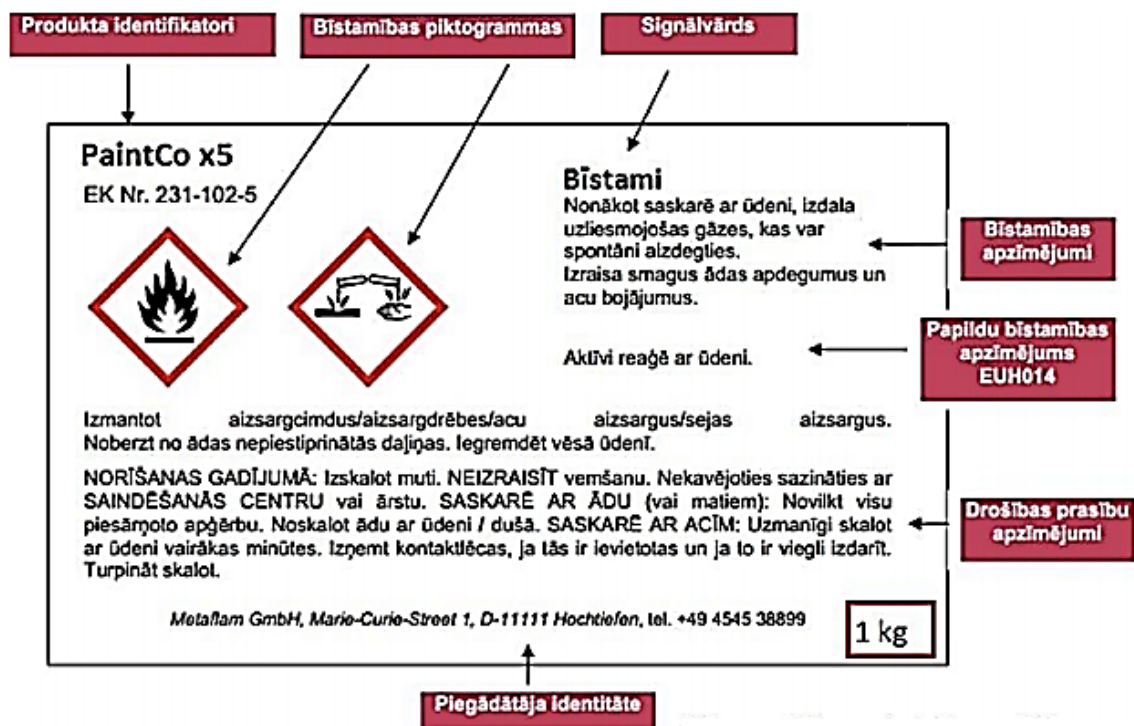
3.DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS VEICOT DARBU

3.1 Darba laikā esiet uzmanīgs un netraucējiet citus darbiniekus.

3.2 Pirms sākt darbu ar ķīmiskām vielām(skābes, šķīdinātāji u.tml.) iepazīties ar to īpašībām un noskaidrot to iedarbību uz cilvēku un vidi.

3.3 Katrai ķīmiskai vielai uz iepakojuma ir(jābūt) **marķējums (sk.1. attēlu)**

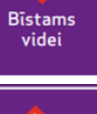
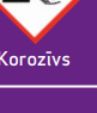

un pievienota **drošības datu lapa**, kurā ir norādītas to kaitīgās/bīstamās īpašības un nepieciešamie aizsardzības pasākumi. Iepazīties un darba laikā izpildīt norādītos drošības pasākumus.

1. attēls. Bīstamo vielu marķējums.

Lapa 4	Darba aizsardzības instrukcija Nr.15
Latgales industriālais tehnikums	darbam ar ķīmiskām vielām

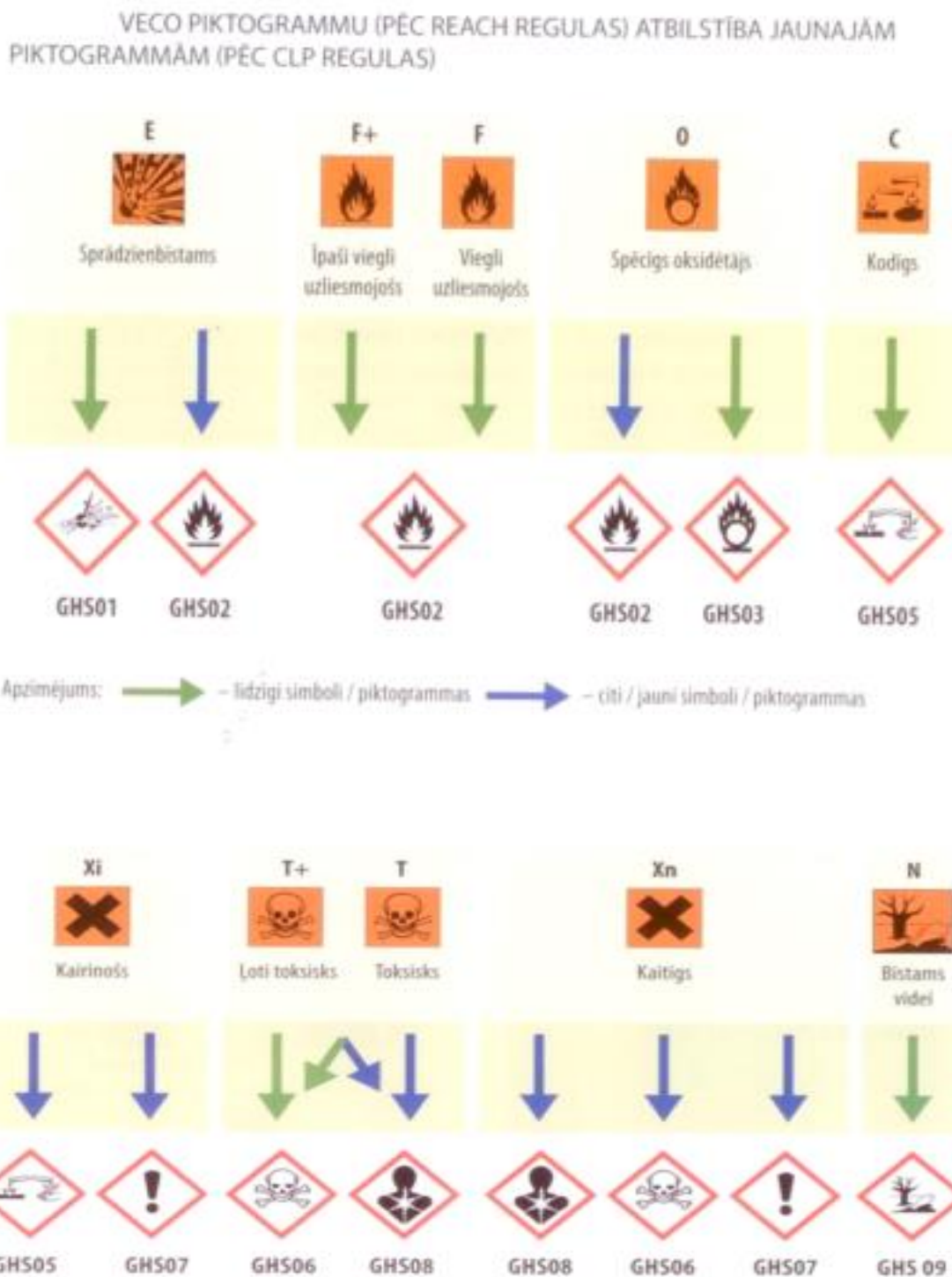
3.4 Ķīmiskās vielas bīstamību marķējumā norāda simbols- piktogrammām (sk.2. attēlu).

Piktogramma	Ko tā nozīmē?	Kā rīkoties?	Kur to lieto?
 Sprādzienbīstama viela	Nestabilas sprādzienbīstamas vielas Masveida sprādzienbīstamība.	Uzturēties drošā attālumā un valkāt aizsargapģērbu. Sargāt no aizdegšanās avotiem, dzirkstelēm, liesmām vai karstām virsmām. Aizliegts smēķēt,	Uguņošanas piederumi, munīcija
 Uzliesmojošs	Viegli uzliesmojoša vai īpaši viegli uzliesmojoša gāze, aerosols, šķidrums un tvaiki.	Nekarsēt, neizsmidzināt atklātas liesmas tuvumā. Izmantot nedzirkstelojošus instrumentus, tvertni stingri noslēgt.	Lampu eļļa, benzīns, nagu lakasnoņēmējs, roku dezinfekcijas līdzeklis, līme.
 Oksidējošs	Var izraisīt (vai pastiprināt) degšanu vai eksploziju.	Nekarsēt. Valkāt aizsargapģērbu. Ja nonāk saskarē ar apģērbu un ādu, izskalot piesārņoto apģērbu un ādu ar ūdeni.	Balinātājs, skābeklis.
 Gāze zem spiediena	Var eksplodēt, ja uzkarsē, izraisīt apdegumus vai ievainojumus.	Aizsargāt no saules gaismas. Valkāt aizsargcimdus, aizsargapģērbu, acu un sejas aizsargu.	Tvertnes/gāzes baloni
 Bīstamība veselībai/bīstams ozona slānim	Var izraisīt alerģisku ādas reakciju vai nopietnu acu kairinājumu; kaitīgs, ja norij vai iekļūst elpceļos, bīstams videi.	Izvairīties no saskares ar ādu un acīm. Izvairīties no izplatīšanas apkārtējā vidē.	Veļas mazgāšanas līdzekļi, tualetes tīrītājs, antifrīzs, logu tīrīšanas šķidrums, silikons, superlīme, laka.
 Bīstams videi	Toksisks ūdens organismiem.	Izvairīties no izplatīšanas apkārtējā vidē. Savākt izšķakstīto šķidrumu.	Herbicīdi, terpentīns, benzīns, laka.
 Korozīvs	Var kodīgi iedarboties uz metāliem, izraisīt smagus ādas apdegumus un acu bojājumus.	Turēt tikai oriģinālā iepakojumā. Valkāt aizsargcimdus, aizsargapģērbu, acu un sejas aizsargu.	Cauruļu tīrīšanas līdzekļi, skābes, bāzes, amonjaks, līdzeklis grīla un barbekjū tīrīšanai.
 Akūts toksiskums	Var kaitēt veselībai vai izraisīt nāvi, ja norij vai iekļūst elpceļos, vai nonāk saskarē ar ādu.	Rīkoties uzmanīgi. Neēst, nedzert un nesmēķēt produkta izmantošanas laikā. Izmantot aizsarglīdzekļus. Izvairīties no saskares ar ādu un acīm. Glabāt slēgtā veidā.	Insekticīdi, nikotīna uzpildītāji elektroniskajām cigaretēm.
 Ļoti bīstams veselībai	Var kaitēt auglībai vai nedzimušajam bērnam, var izraisīt vēzi, alerģiju vai astmas simptomus, bojāt orgānus.	Pirms lietošanas izlasīt drošības pasākumus. Neieelpot putekļus vai tvaikus. Glabāt slēgtā veidā. Ja parādās simptomi, sazināties ar saindēšanās centru vai ārstu.	Terpentīns, benzīns, lampu eļļa

2. attēls. Bīstamo vielu piktogrammas.

Lapa 5	Darba aizsardzības instrukcija Nr.15 darbam ar ķīmiskām vielām
Latgales industriālais tehnikums	

Veco piktogrammu atbilstība jaunajām piktogrammām

3. attēls. Veco piktogrammu atbilstība jaunajām piktogrammām

3.5 Darba vietā ķīmiskās vielas turēt(uzglabāt) tikai dienas/maiņas nepieciešamā patēriņa apjomā.

3.6 Darbā aizliegts izmantot ķīmiskas vielas, kuru izcelsme nav zināma(nav marķējuma un drošības datu lapas). Uz taras, iepakojuma **jābūt skaidri salasāmam uzrakstam ar ķīmikālijas nosaukumu un tās koncentrāciju.**

Lapa 6	Darba aizsardzības instrukcija Nr.15 darbam ar ķīmiskām vielām
Latgales industriālais tehnikums	

3.7 Veicot darbus strādāt atbilstošos IAL(individuālie aizsardzības līdzekļi), kādi norādīti konkrētās ķīmiskās vielas/produkta drošības datu lapā.

3.8 Ķīmiskās vielas uzglabāt(arī darba procesā un īslaicīgos pārtraukumos), pārvietot uz darba vietu un no tās tikai speciāli tam paredzētā, droši noslēdzamā tarā. Darba pārtraukumos aizliegts atstāt taru atvērtu un tās atstāt bez uzraudzības.

3.9 Ar ķīmiskām vielām strādāt uzmanīgi, nepieļaut to izšļakstīšanos vai izlīšanu, kā arī nokļūšanu uz ādas, acīs un citām ķermeņa daļām.

3.10 Ja darbā ar ķīmiskām vielām konstatējat(Jums rodas pamatotas aizdomas), ka kolektīvie aizsardzības līdzekļi vai IAL nepilda savas funkcijas, vai arī tiem radušies bojājumi, nekavējoties darbu pārtraukt.

3.11 Nejaukt kopā ķīmiskas vielas, ja nezini, kā tās savstarpēji reaģē. Vīlu sajaukšanu, smalcināšanu un tml. veikt tikai tam paredzētos speciālos traukos. Lai nepieļautu izgarojumu izplatīšanos telpā, kur jāstrādā, sajaukšanu veikt velkmes skapjos, ventilācijas nosūces zonā u tml. vietās.

3.12 Nekavējoties savākt izlijušās ķīmiskās vielas vispirms tās neitralizējot ar vielām, kādas norādītas katras konkrētās ķīmiskās vielas drošības datu lapā.

3.13 Nesot (pārvietojot) ķīmiskas vielas no noliktavas(uzglabāšanas vietas) vai uz to, pārvietošanās laikā esiet ļoti piesardzīgi, neskrieniet.

3.14 Aizliegts veikt jebkādas darbības ar ķīmiskām vielām(pieņemšana, izsniegšana, pārliešana, pārvietošana, savākšana izlīšanas gadījumā u.c.) bez individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.

3.15 Aizliegts veikt jebkādas darbības ar ķīmiskām vielām bez saskaņošanas ar darba devēju un drošības pasākumu veikšanas, gadījumos, kad ir bojāta to tara(iepakojuums),ir sūces, noplūdes.

3.16 Aizliegts telpās(darba vietā) izmantot nesertificētas elektroiekārtas telpu apsildīšanai, ūdens sildīšanai un citos gadījumos.

3.17 Ķīmikālijas, kuras izdala indīgus savienojumus uzglabāt tikai speciālās telpās, velkmes skapjos vai kastēs ar ventilāciju.

3.18 Veicot ķīmisku vīlu/produktu sajaukšanu, pārliešanu, savākšanu izlīšanas gadījumos, instrumentu mazgāšanu u.tml. darbus, strādāt ķīmiski noturīgā apģērbā(priekšautā) un cimdos. Nejausi izlijušās ķīmikālijas, krāsas nekavējoties apbērt ar sausām skaidām vai smilti un savākt.

3.19 Ja darba procesos iespējama ķīmisko vīlu iekļūšana acīs vai tām ir kairinoša ietekme uz acīm, strādāt aizsargbrillēs.

3.20 Veicot darbus ar ķīmikālijām (krāsas, šķīdinātāji u.tml.), kuras izdala indīgus, gaistošus savienojumus, telpā jānodrošina pietiekoša dabīgā gaisa apmaiņa vai jāieslēdz(jāierīko) ventilācija. Ja tas nav iespējams vai veiktie pasākumi nav efektīvi – strādāt respiratorā vai gāzmaskā.

3.21 Ķīmiskās vielas aizliegts uzglabāt tarā (pudeļēs, burkāš u.c.) no pārtikas produktiem, ar pārtikas produktu(minerālūdens, ievārījums u.tml.) etiķetēm !

4.DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTĒJĀS SITUĀCIJĀS

4.1 Ja darbā noticis nelaimes gadījums ar pašu, kolēģi vai apmeklētāju, nekavējoties:

4.1.1. Novērtēt situāciju un, ievērojot personīgo drošību, veikt pasākumus, lai pārtrauktu (novērstu turpmāku) apdraudējuma iedarbību (elektrotraumu gadījumā cietušo vispirms atbrīvot no strāvas iedarbības, atslēdzot strāvu vai pielietojot strāvu nevadošus materiālus; izņest cietušo no apdraudējuma zonas u.tml.) un sniegt cietušajam pirmo palīdzību vai pašpalīdzību.

4.1.2. Nogādāt cietušo (griezties) medicīnas iestādē un paziņot par notikušo darba devējam. Ja nepieciešams, izsaukt ātro medicīnisko palīdzību (**Tāl. 113 vai 112**) un citus specializētos dienestus.

Lapa 7	Darba aizsardzības instrukcija Nr.15 darbam ar ķīmiskām vielām
Latgales industriālais tehnikums	

4.1.3. Pārtraukt darbu un notikuma vietu atstāt neskartu, ja tas nerada papildus bīstamību. Ja nepieciešams, norobežot bīstamo zonu vai veikt citus pasākumus, lai nepieļautu cilvēku iekļūšanu bīstamajā zonā.

4.2 Rīcība avāriju, sprādzienu, ugunsgrēku un nelaimes gadījumos:

4.2.1. Ja izceļas ugunsgrēks vai tiek atklāta aizdegšanās:

4.2.1.1. Nekavējoties atvienot iekārtas no elektrotīkla.

4.2.1.2. Ziņot ugunsdzēsības dienestam pa **tālr. 112**.

4.2.1.3. Sākt dzēst ugunsgrēku ar darba vietā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem.

4.2.1.4. Izsaukt uz ugunsgrēka vietu tiešo darba vadītāju.

4.2.2. Ja rodas ārkārtas situācija nekavējoties pārtraukt darbu, ziņot darba devējam un brīdināt pārējos strādājošos par bīstamiem (risku) faktoriem, kuri atklāti, konstatēti darba laikā un var apdraudēt darbinieku un citu cilvēku dzīvību un veselību.

4.3 Ķīmiskām vielām nokļūstot uz ādas, acīs un citām ķermeņa daļām: tās skalot ar lielu daudzumu ūdens vai neitralizējošā šķīduma: ar 2-3% dzeramās sodas šķīdumu, ja aktīvā viela ir skābe; ar 2-3% borskābes šķīdumu, ja aktīvā viela ir sārms; griezties pie ārsta. Nejaušas norīšanas gadījumā neveikt nekādas darbības un nekavējoties griezties pie ārsta.

4.4 Pirmās palīdzības sniegšana: katram nodarbinātajam jāprot sniegt pirmo (pirms ārsta) palīdzību cietušajiem.

5.DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS DARBU BEIDZOT

5.1 Sakārtot savu darba vietu, izslēgt apgaismojumu un ventilāciju.

5.2 Ķīmiskās vielas nolikt to uzglabāšanas vietās, pārliecināties, ka tara ir droši aizvērta. Izmantotos traukus nomazgāt un nolikt paredzētās vietās

5.3 Darba apģērbus, individuālos aizsardzības līdzekļus, instrumentus notīrīt un novietot tiem paredzētās vietās.

5.4 Par konstatētajiem trūkumiem darba laikā ziņot darba devējam.

SASTĀDĪJA: darba aizsardzības speciālists _____ S. Naglis